

ברור כשמש אפרים קישון*

- אז סביב מה? סביב הסבתא שלי?
הזיעה הקרה מכסה את עורפי. כל כבודי בתור
אב בפועל מונח בכף הקלע.
- סליחה, טלפון - אני פולט מהר ואף החוצה.
בקרן האפלה של הסלון אני מחייג בצנעה לברונו,
שהוא ביוכימאי ברחובות או מה:
- שמע - אני לוחש לתוך השפוף, מנין אנחנו
יודעים שכדור-הארץ מסתובב סביב השמש?
היה קצת שקט. ברונו שאל אותי בלחש, למה אני
לוחש? אמרתי שאני צרוד, למה מסתובב, נו?
- למדנו בבית-הספר - מנגמס הביוכימאי
המפוקפק - אני חושב, שארבע העונות מוכיחות
זאת... בפרט הקיץ...
- וואלה - אני מעיר בסרקאזם - יש מקום
לעונות גם אם הפנס מסתובב והקופסה עומדת.
צלצלתי גם לדולי, שלמדה פעם משפטים. היא
נזכרה משעורי הפיסיקה ב"מטולטלת של
טינטורטו". תלו אותה בגג איזה בית-כנסת
בבולזאנו, והכלי הנע צייר קווים בחול המפוזר
על פני הרצפה או משהו...
אני מתחיל להבין את האינקוויזיציה. בא איזה
ברנש עם אוזניים בווערות, ומצהיר בקולי-קולות:
נוע תנוע. מנין אתה יודע, אדוני? יש לי הרגשה
כזאת. אידיוט! וגם טינטורטו היה רק צייר
איטלקי מחורבן. מה הולך פה?
אני זוחל בחזרה לחדרי ומתמסר לעבודתי
היומיומית. איפה המחק?
- אבא!
הגינני עומד בדלת.
- נו - אומר - אז מה מסתובב? עייפות כבדה
יורדת עלי. כואב לי הגב. אי אפשר להילחם כל
החיים.
- הכל מסתובב - אני ממלמל - אין חוכמות...
- אז אתה אומר שהשמש מסתובבת?
- יש עוד ויכוחים על זה. הכל אפשרי היום. מה
בוער?
אני מסתכל בילד העירני, וצורח עליו עד כלות
ריאותי!
- סדר את הגרביים שלך!
פושט.

* המערכת אסירת תודה למר אפרים קישון
ולמערכת "מעריב" על רשותם האדיבה לפרסם
מאמר זה.

- היית פושט, נשארתי פושט!
אחד הגרביים שלו תמיד למטה, עוד לא ראיתי
ילד בלתי-מסודר כזה! בשעת איסוף החומרים על
הרצפה, אני מעלה מנשיית זכרוני את מר גלילאו
גליליי, שגילה את העניינים בחצר המלך או בחצר
אחרת. אני זוכר היטב מן ההצגה ב"קאמרי",
זלמן לביוש שיחק את המלומד המזהיר, ועמד
בגבורה בפני ראש האינקוויזיציה, הלוא הוא
אברהם רונאי. היו המון מדרגות על הבמה. אני
ניגש לחלון ומעיף מבט חטוף למעלה אל
השמיים, שמה יזו שם משהו, אבל דווקא מעונן
חלקית...

- חזור אל חדרך - אני מצווה על בני - וחשוב עוד
פעם על השאלה המטופשת שלך!
עמיר נעלב ויורד לחדרו פלאים. אני מזנק
לאנציקלופדיות: קופנהגן - קופירייט -
קופרניקוס, ניקולאוס, אסטרונום גרמני (1543-
1473). מקשקשים עליו חצי עמוד, אבל אין שום
הסבר מתקבל על הדעת לגבי הסיבובים. כנראה
גם עורכי האנציקלופדיה לא נזכרו בשום דבר.
אני חוזר אל בני דרך אגב, כמעט באורח אקראי,
ושם את ידי החמה על רעמתו הבעורת.
- נו, נרגעת!
- לא - אומר הפושט - אבא, אין לך מושג.
זאת אומרת לי אין מושג! הדם עולה לראשי. אני
מסתמך בקול מורם על זלמן לביוש:
- אתה זוכר מה אמר גלילאו לפני שופטיו? "ואף
על פי כן נוע תנוע!"...
- טוב, נוע - כך בני - אבל לא סביב השמש.

אבא!
כך פונים אלי בדרך כלל הילדים שלי. הפעם עמיר
עומד בכניסה לחדר-עבודתי, ובידו חוברת
צבעונית של פלאי-הטבע ושפיגלרים להדביק.
- אבא - אומר לי בני כחול-העיניים כדור הארץ
מסתובב סביב השמש?
- כן - עונה אבאילה - בלי ספק.
- מאיפה אתה יודע?
זו השפעת "אפולו 17", אני מניח. הילד העירני
יוצא לכיבוש מערכת-השמש, יישר כוחך בני.
- כל אחד יודע זאת - אני מסביר לו בפרוטרוט -
למדנו בבית-הספר.
- מה למדתם?
מוחי עובד במהלך שלישי, באמת מה למדנו? כל
מה שאני זוכר מתורת-היקום היא העובדה,
הבלתי-מעורערת כשלעצמה, שלמורה הפיסיקה
שלנו היתה עניבת-פרפר, ולפעמים דיבר דקות
שלימות בעיניים עצומות. היו לו שיניים בולטות.
קראנו לו "הסוס", אם אין אני טועה. צריך לבדוק
פעם.
- אז מנין אתה יודע?
- אל תהיה פושט! - אני גוער בבני - יש אלף
הוכחות! אילו היתה השמש מסתובבת סביבנו אז
היו קוראים לזה "מערכת הארץ" ולא מערכת...
אני רואה, שעמיר כבר מהרהר במערכת
"אצבעוני". צריך להדגים לנער הדגמה מעשית,
בטרם יתעקש לגמרי. הוא גינני, עדיין.
- תראה - אני לוקח מעל שולחני מחק-גומי לבן -
נגיד שזה הירח, וקופסת-המהדקים הזאת היא
כדור הארץ...
פנס השולחן הוא שמש מטבע הדברים. אבאילה
מסובב בתנועה אלגאנטית את המחק ואת
המהדקים סביב האור, לאט-לאט, סביב-סביב...
- אתה רואה את הצל, טפשו קטן! כשהגומי
בדיוק באמצע אז כל הקופסה בצל...
- וואלה - מעיר בני - זה גם בצל אם אתה
מסובב את הפנס והקופסה עומדת.
אין עם מי לדבר.
- נסה להתרכז, למען השם! - אני זועק על הנער -
אילו היה הפנס מסתובב, אז הצל היה הולך
הצידה לגמרי...
ואמנם, התקע עף מן השקע, ויהי חושך. אני
מתכופף וכל מהדקי-היקום מתפזרים על הרצפה,
בגלל הכוח הצנטריפוגלי, ימח-שמו.